

Situasjonen til nordsamisk

Nordsamisk er den største samiske språkgruppen og snakkes av omtrent 25 000 personer i Norge. Det er vanskelig å gi et tall for hvor mange nordsamer som ikke snakker samisk. Nordsamisk snakkes hovedsaklig i Finnmark og Troms fylker, og i kommunene Tjeldsund og Evenes i Nordland.

Samisk språknemnd og Kirke- og utdanningsdepartementet godkjente dagens nordsamiske rettskriving i 1979.

Språksituasjonen for nordsamisk er mye bedre enn for sør- og lulesamisk. Det er flere som snakker språket, og i tillegg er alle kommunene og fylkeskommunene som i dag er med i forvaltningsområdet for samisk språk lokalisert innenfor det nordsamiske språkområdet. Det betyr at de har flere rettigheter til å benytte samisk språk i offentlige sammenhenger, og også til å få undervisning på samisk. Selv om det er flere som snakker nordsamisk, er det en tilbakegang også i det nordsamiske språket. Ordforråd og språkkunnskaper blir stadig mindre, spesielt hos den yngre generasjon. I områder hvor samisk står sterkt er mange ikke bevisste i sin språkbruk. De bruker mange norske ord og påvirkes av norsk setningsstruktur. Selv om mange i disse områdene behersker samisk, er språket veldig lite synlig. Sametinget mener det er viktig at folk blir bevisste og utviser forståelse for at deres språk er truet, og kan forsvinne. Derfor vil Sametinget støtte tiltak som øker kunnskapen om og bruken av tradisjonelle termer. I andre nordsamiske språkområder står det samiske språket svakt. Mange har mistet språket og folk er derfor mer bevisste i forhold til språket. I disse områdene er det viktig å få i gang språkrevitaliserings-, -vitaliserings- og -bevaringstiltak. Stadig flere ønsker å lære seg samisk språk. Overalt i de nordsamiske områdene er det vanskelig å finne begynnerkurs på nordsamisk

I områder hvor samisk språk ikke står sterkt og hvor få unge kan samisk, er det vanskelig å rekruttere samisktalende til ulike stillinger. Dette går mest ut over barn og unge som gjerne vil lære samisk, og eldre som ikke kan norsk.

I barnehageåret 2003/04 er det tilsammen 815 nordsamisktalende barn i barnehager. Disse er fordelt på 45 barnehager og 71 avdelinger.

Skoleåret 2002/03 var det 2401 elever i grunnskolen som fikk opplæring i nordsamisk. Dette tallet har økt fra år til år, se tabell:

	Antall elever i grunnskolen som fikk opplæring i samisk				
	91/92	94/95	97/98	99/00	02/03
Samisk som førstespråk	654	772	875	950	986

Samisk som andrespråk	644	831	845	711	674
Samisk som valgfag	76		5	5	
Samisk språk og kultur			264	530	741
Totalt	1374	1603	1989	2196	2401

Elevtallet som får opplæring i samisk språk på videregående skole har ikke endret seg mye i løpet av de siste 10 årene. Det har i hele denne perioden vært mellom 400 og 450 elever som har hatt nordsamisk fordelt på samisk som 1. språk, samisk som 2. språk, B-språk, C-språk og valgfag.

På høgskole og universitetsnivå kan man studere nordsamisk språk ved Samisk høgskole i Kautokeino og ved Universitetet i Tromsø. De fleste leser samisk grunnfag (samisk I og II), men det er også mange som tar samisk semesteremne. Høgskolen og universitetet driver også med desentralisert opplæring i samisk.